

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ο ΤΡΟΧΟΣ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ

Ένα περίεργο επεισόδιο επί Σουλτάνου Μουράτ. — Ο Σοφτάς και η αναφορά του. — Ένα Σουλτανικό δίστιχο πού βάζει σε σκέψεις. — Στο «Παζαρί των δούλων». — Ο πρώην Βεζύρης και ο μυστηριώδης μουεζίνης του. — Ο θρίαμβος του «Άγιου ανθρώπου». — Η λέξη του Σουλτάνου. — Μέγας Έμιρης της Μεικκας. — Η δεύτερη σκέψις είναι ασφώτερη.

Στην Τουρκία διαιωνίζεται η παράδοσις των σοφτάδων. Ο σοφτάς εινε ένα ειδος θεολόγου, φιλοσόφου, νομοδιδασκάλου πού σπουδάζει 20 έως 25 χρόνια, παίρνει τὸ δίπλωμά του και ἔχει πάλι τὸ δικαίωμα νὰ... διορισθῆ δημοσίως ὑπάλληλος. Παλαιά, ὁ διορισμὸς τῶν Σοφτάδων ἦταν ὑποχρεωτικὸς γιὰ τὸ Σουλτάνο, ὁ ὁποῖος τὸν ὑπέγραφε χωρὶς ἄλλες διατυπώσεις. Ἔδιναν μόνον οἱ σοφτάδες ἐξετάσεις στὸ Σιερίη, δηλαδὴ τὸ Θεοκρατικὸ Δίκαιο πού ἔχει βάσι τὸ Κοράνιο. Διηγῶνται λοιπὸν τὴν ἀκόλουθη περιέργη ἱστορία πού συνέβη στὰ 1636 ἐπὶ Σουλτάνου Μουράτ Δ'.

Ένας Σοφτάς, ἅμα ἐτελείωσε τὶς σπουδές του, τὶς ὁποῖες εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ μικρὸς, παρουσιάσθηκε στὸ Σουλτάνο και τὸ ἐπέδωξε τῆ σχετικῆ ἀναφορά, γραμμῆνι σὲ ὕψος πολὺ ἀπαιτητικὸ. Ὁ Σουλτάνος ἐπῆρε τὴν ἀναφορά, και ἰδιοχειρὼς ἔγραψε πῶς: «Ποὺ δουν γιὰ τσάρκ — φελλέκ δὶρ' ασκ ὀλ σου ἡ τσιβιρ ενέ κ». Δηλαδὴ: «Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε τροχὸς τῆς Μοίρας· εὔγε σὲ ζεῖνον πού μορεῖ νὰ τὸν γυρίσῃ!».

Ἦστερ' ἀπὸ λίγες μέρες, ὁ Σοφτάς ἐπῆγε στὴ Μεγάλῃ Βεζυρεία βέβαιος γιὰ τὸ διορισμὸ του. Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἐκπληξῆ του ὅταν τοῦ ἐγύρισαν τὴν ἀναφορά μὲ τοὺς σουλτανικοὺς στίχους και τοῦ εἶπαν τὴν ἀρνησι τοῦ Μουράτ νὰ ὑπογράψῃ τὸ διορισμὸ.

Ἔφυγε λοιπὸν πολὺ στενοχωρημένος ὁ Σοφτάς, και κατέβηκε στὴν προκυμαία, ὅπου ἐπλανάτο μελαγχολικὸς. Ἐξάρνα, βλέπει ἐκεῖ ἕνα γέρο ζητιάνο και τοῦ ἔρχεται μιὰ ἰδέα. Πλησιάζει τὸν ζητιάνο και τὸν ἐρωτᾷ:

- Θέλεις νὰ σὲ κάνω πλούσιο;
- Ἄζουξ ἐκεῖ, ἐφῆντι μου, φτάνει νὰ μὴ μοῦ ζητήσης νὰ κάνω κανένα ἐγγύημα, ἀπαντᾷ ὁ ζητιάνος.
- Ὁ Σοφτάς τὸν κατησάωσε.
- Τότε δέχομαι, εἶπε ὁ γέρος. Καὶ ὀρκίζομαι στὸ ἱερὸ Κοράνι νὰ κάνω πρόθυμα ὅτι μὲ διατάζει.
- Λοιπὸν, τοῦ εἶπε ὁ Σοφτάς, πάρε με και φέρε με στὸ Ἄβράτ Παζάρ ('Ἀγορὰ τῶν δούλων). Ἐκεῖ θὰ μὲ πουλήσης γιὰ παιδί σου, λέγοντας ὅτι γεννήθηκε γιὰ παιδί σου, λέγοντας ὅτι γεννήθηκε μουγκὸς, ὅτι ἀρκετὰ χρόνια μ' ἔθρεψε και δὲν μορεῖς πεινᾷ νὰ μὲ συντηρήσης. Καὶ ὅσα χρήματα πάρεις, βάλε τα στὴν τσέπη σου και φύγε.

Κατὰ τὰ παλαιὰ τουρκικὰ ἔθιμα, τὸ παιδί θεωρεῖται μιὰ ζωὸν (πρόιον) τοῦ πατέρα, ὁ ὁποῖος μορεῖ νὰ τὸ κἀνῃ ὅτι θέλει. Ἐπῆρε λοιπὸν ὁ ζητιάνος τὸ Σοφτὰ και τὸν πῆγε στὸ δουλοπάζαρο. Κατὰ τύχην, ἔρχεται ἀγοραστὴς σκλάβων ἕνας πρῶνι Μέγας Βεζύρης, ὁ ὁποῖος ἐξελάγη ὅταν εἶδε ἀνάμεσα στοὺς μαύρους κ' ἕναν λευκὸ, πού φοροῦσε μάλιστα τὰ ἱερὰ ρούχα τοῦ σοφτά. Προσκαλεῖ τὸν τελάλη και ζητεῖ πληροφορίες. Ὁ τελάλης ἀπαντᾷ ὅτι ὁ σοφτάς εἶνε μουγκὸς κ' ὅτι πουλιέται ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὁ ὁποῖος δὲν μορεῖ πιά νὰ τὸν συντηρήσῃ. Ὁ Βεζύρης εἶδε ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ σοφτά ἦταν ἐξυπνη, τὸν ἀγόρασε και τὸν διόρισε θυρωρὸ και ὑπηρετῆ τῆς μεγάλης σάλας του. Μετὰ λίγον καιρὸ ἔφτασε και ὁ μῆνας τοῦ Ραμαζανιοῦ, πού οἱ Τούρκοι τὴν περνοῦν τὴν ἡμέρα μὲ νηστεία και προσευχῆ, τὴ νύχτα ὅμως μὲ φαγοπότι και διασκέδασις.

Οἱ εὐκατάστατοι μάλιστα ὀθωμανοὶ ἐφρόντιζαν νὰ προμηθεύωνται και ἰδιαίτερο μουεζίνην, δηλαδὴ ἕναν καλλιφωνα ψάλτη, ὁ ὁποῖος ἀνεβαίνοντας στὸν μινάρ τοῦ τζαμιοῦ τὸν ἔφελνε ὕμνος στὸν Ἄλλὰχ και τὸν Προφήτη του. Συνήθως μάλιστα ὁ μουεζίνης ἦταν και θερησκευτικὸς ποιητὴς αὐτοσχέδιος.

Οἱ γειτότες τοῦ πρῶνι Βεζύρη, ἄρχοντας και μεγατάνες, τὸν συνεβούρησαν μιὰ μέρα γιὰ τὸ... μουεζίνην του, πού τὴ νύχτα δοξολογοῦσε τὸν Ἄλλὰχ μὲ λαμπροὺς στίχους και φωνὴ μελωδική. — Περίεργο! ἀπῆντησε ὁ Βεζύρης. Ἐγὼ δὲν ἔχω κανέ-

να μουεζίνην στὸ κονάκι μου. Ἐνα σκλάβο πού ἔχω εἶνε μουγκὸς ὁ κακομοῖρος. Ἀπὸ κανένα ἄλλο σπῆτι λοιπὸν θὰ βγαίνη ἡ φωνή. Γιὰ προσέξτε καλλιτέρα.

— Πασσά μου, ἀπὸ τὸ δικὸ σου σπῆτι βγαίνει ἡ ὕμνωδι πού ἄζουμς ὅλοι καιὲ νύχτα... Ἀγρόντης μιὰ νύχτα νὰ τὴν ἀζούσης μὲ τ' αὐτὰ σου.

Ὁ Βεζύρης παραμόνεψε τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ. Ἄζουσε τὴν ὀρεισιότητα φωνῆ νὰ σκοραῖζεται στὸν ἤσυχον ἀέρα ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ δικοῦ του μινάρ, και γοητευμένος στάθηκε στὴ σάλα και περίμενε. Τέλος βλέπει νὰ κατεβαίνη ὁ μουγκὸς σκλάβος του.

- Ποῖος ἦταν ἐκεῖνος πού ἔφελνε ; τὸν ἐρωτᾷ.
- Ἐγὼ.
- Ἐσύ ; Πῶς ; Δὲν εἶσαι λοιπὸν μουγκὸς ;
- Ὄχι ! Ἐδῶ κ' ἔξη μέρες φανερώθηκε στ' ὄνειρό μου ὁ μέγας Προφήτης και μοῦ εἶπε « Ἄνοιξε τὸ στόμα σου ! » Φοβισμένος, ἔκανα ὅτι μὲ διατάζει. Τότε ὁ ἔνδοξος Μωάμεθ ἔβαλε στὸ στόμα μου ἕνα μικρὸ, τόσο δά βιβλιαράκι μὲ πράσινα φύλλα και χρυσὰ γράμματα και μὲ διατάζει νὰ καταπιῶ. Τὸ κατὰνα ἀμέσως, και ἀπὸ τῆ στιγμῆ ἐκεῖνη μιλῶ ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἔξω μάλιστα και ὅλο τὸ Σιερῆ ἀπέξω και ὅτι ἄλλο θέλεις νὰ προστάξῃς, Πασσά μου !

Ὁ πρῶνι Βεζύρης ἔμεινε ἐμβρόνιθος. Διέταξε νὰ δάσουν στὸ Σοφτὰ ἕνα πλουσιώτατο καφτάνι και νὰ τὸν περιποιήθουν σὰν ἅγιο ἄνθρωπο. Ἀμέσως διεδόθη σ' ὅλη τὴν πόλι ὅτι ὁ Μωάμεθ ἐθαυματούργησε, και κόσμος πολὺς ἔτρεχε νὰ βεβαιωθῆ και φιλήσῃ τὸ ἱερὸ χερί τοῦ Σοφτά.

Ὁ Σουλτάνος Μουράτ ἐξήτησε νὰ ἰδῆ τὸν « ἅγιο ἄνθρωπο », ἀλλ' ὁ Σοφτάς ἐθεώρησε ἀνάρμοστο τὸν ἱερὸ χαρακτηριστῆρα του νὰ πῆη στο Παλάτι, ἂν δὲν προσελθῆ ἑπίσημως. Ὁ Σουλτάνος τότε ἀναγκάστηκε νὰ σταλεῖ τὶς αυτοκρατορικὰ ἀνάξες νὰ τὸν περιλάβουν. Ἔτσι ὁ Σοφτάς, περνοῦντας μέσα ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ παραταγμένου στρατοῦ, και ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἀμέτρητο πλῆθος φανατικοῦ λαοῦ ἔφτασε στὸ Ἄνακτορα.

Ὁ Μουράτ τὸν ἐκοίταξε καλά και τὸν ἀνεγώρισε : — Τὸ πρόσωπο τῆς Ὀσιότητος σας δὲν μοῦ φαίνεται ἄγνωστο τοῦ εἶπε.

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε, ἀπῆντησε ἀτάραχος ὁ Σοφτάς. Ἴδου μάλιστα ἡ ἀναφορά μου και οἱ στίχοι Μοιράς ἡ ὄχι :

Και ἐνῶ ὁ Σουλτάνος ἔμεινε σιωπηλός, βυθισμένος σὲ σκέψεις, ὁ Σοφτάς ἐξηκολούθησε :

- Κοιτάξτε, Μεγαλειότατε, ἀπὸ τὸ παράθυρό σας. Τὶ βλέπετε;
- Κόσμο...
- Εἶναι πολλὲς χιλιάδες φανατικῶν πού στέκονται κάτω και περιμένουν νὰ μὲ ξαναἰδοῦν. Ὅλοι αὐτοὶ κρῆμυνοι ἀπὸ τὰ χεῖλη μου... Ἄν στὸ λαὸ αὐτὸ φανάσω ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν πιστεύει στὸ θαῦμα τοῦ Μωάμεθ, στοχάζεστε τί μορεῖ νὰ γείνη ;...

Ὁ Σουλτάνος ἐκοίταξε μιὰ φορὰ ἀκόμη ἀπὸ τὸ ἀνοχτὸ παράθυρο, σκέφθηκε και τέλος βγάζοντας τὸ κεφάλι ἔξω, ἐφώνησε :

- Μουσουλμάνοι ! Γονατίσατε ἀμέσως και δοξάσατε τὸ Μεγάλο Προφήτη μας... Χωρὶς κανένα δισταγμὸ, πιστεύω στὸ θαῦμα τοῦ θεοπνεύστου Μωάμεθ και προσκυνῶ τὸν ἅγιο ἄνθρωπο τὸν ὁποῖον ἔσσυ γκατάβασίς του ἐδιάλεξε γιὰ νὰ θαυματοουργήσῃ... Γιὰ νὰ τοῦ δεῖξω δὲ και μὲ πράγματα τὸ σεβασμὸ μου τὸν διορίζω Μέγαν Ἐμίρη τῆς ἀγίας πόλεως Μεικκας !...

Ἄ κρῆ τη τοξ

ΡΟΥΜΑΝΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Κάποτε ο Θεός έστειλε στη γη τον θάνατο, τον λυτρωτή των πόνων του ανθρώπου, για ν' αναπαύση κάποιον δυστυχισμένο, που ήταν από καιρό άρρωστος.

Ο θάνατος έφτασε γρήγορα στην καλύβα του φτωχού χωρικού και μπήκε μέσα. Έκει είδε μια γυναίκα και τρία μικρά παιδιά να κλαίνε και να οδύρονται, κοντά στο κρεβάτι του άρρωστου, ο οποίος έπνεε τα λούσια. Ο θάνατος δεν μπόρεσε να μείνει άσυγκινητος εμπρός σ' αυτή τη σπαρακτική σκηνή που είδε μπροστά του. Χωρίς να μπορή πιά ούτε στιγμή να μείνει στη φτωχική αυτή καλύβα, έκλεισε σιγά και άθόρυβα την πόρτα της και ξαναγύρισε άπρακτος στον ουρανό.

— Δεν μπορώ να πάρω την ψυχή αυτού του φτωχού ανθρώπου, είπε στο Θεό. Είναι ο μόνος προστάτης των όρφανών, που τα είδα να κλαίνε τα κακόμοια μπροστά μου. Τα μάτια του Θεού άστραψαν από όργη σάν είδε ότι ο θάνατος είχε γυρίσει με άδειαν τα χέρια, χωρίς να έτελεσε τη διαταγή του.

— Φεύγα, χάσου από τα μάτια μου! Φώναξε κατακόκκινος απ' το θυμό του στο θάνατο.

— Μα δεν μπορούσα να το κάνω αυτό που μου είπατε, του ξαναείπε ο θάνατος. Ποιός θα φροντίζε γι' αυτά τα όρφανα αν έπερνα την ψυχή αυτού του χριστιανού.

— Ποιός θα φροντίσει, είπε ο Θεός. Τώρα θα δεις. Τρέξεστά βιάθη της θάλασσας και φέρε μου άμεσα εδώ οποιαδήποτε περτίσα βής χωμένη μέσα στά φύκια. Ο θάνατος ύπακούοντας έφυγε άμεσα από τον ουρανό και βούτηξε σε λίγο μέσα στη φουρτουνιασμένη θάλασσα. Φτάνοντας στο βυθό ο θάνατος άρπαξε μια μικρή πέτρα απ' τους σκρούς που βρισκονταν εκεί και

την έφερε γρήγορα στον Ουρανό. Ο Θεός, μόλις είδε την πέτρα αυτή στο χέρι του θανάτου, του είπε :

— Στάση άμεσα σε δύο κομμάτια. Ο θάνατος έσφιξε με μεγάλη δύναμη την πέτρα στα δάκτυλά του και μόλις την έσπασε είδε να βγαίνει από μέσα της ένα σκουληκάκι που άρχισε να περπατά ησυχά...

— Και ποιός λοιπόν, θάνατε, νομίζεις ότι προστατεύει αυτό το σκουληκάκι ρώτησε τότε ο Θεός το θάνατο που το κύτταζε με απορία. Και χωρίς να χάση καιρό ο παντοδύναμος, μη μπορώντας άκόμα νά συγκρατήση το θυμό του, άρπαξε με τα χέρια του μια σιδερένια ράβδο και χτύπησε με αυτήν και τα δύο αυτά του θανάτου, πουρλιαζε απ' τον πόνο.

— Κατέβα πάλι στη γη, του είπε ύστερα και φέρε μου γρήγορα την ψυχή αυτού του ανθρώπου που σου είπα. Τώρα πιά που σου τρύπησα τ' αυτιά και δεν άκουεις δεν υπάρχει φόβος να συγκινηθής από τα κλάματα και τις φωνές που θ' άκουσης...

Και ο θάνατος από τότε κούφος στους θρήνους των ανθρώπων, παίρνει άλύπητα τις ψυχές των πλασμάτων του Θεού...

ένθουσιασμός υπεδέχθη τα λόγια αυτά του Σουλτάνου. Τα τύπανα του παρατεταμένου στρατού εκρότησαν, ή σάλπιγγες άντήχησαν και ο λαός εγρονάτισε να προσευχηθή.

Ο Σουλτάνος Μ. υφάτ δεν ήταν κουτός άνθρωπος. Έκατάλαβε ότι και ο πρώην Βεζύρης του και ο δημοφιλής Σοφτάς θα του ήταν επικίνδυνος έχθροι και το καλλίτερο που είχε να κάνει ήταν να τους άποκτήση φίλους. Έκάλεσε λοιπόν τον άλλοτε Βεζύρη στα Άνάκτορα και συμπιλώθηκε μαζί του, έδωσε πλούσια δώρα και στον «άγιο άνθρωπο» και έτσι ήσυχασε.

Ύστερ' από λίγες μέρες ο νέος Έμιρης άνεχώρησε με μεγάλη άκολουθία σοφάδων για τη Μέκκα.

ΟΙ ΩΡΑΙΟΤΕΡΕΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Ο Γκαίτε πρὸς τὴν Κυρίαν Φὸν Σταϊν

‘Ο πόθος μου γιά σένα, λατρευτή μου, δέν μ' αφήνει ήσυχο γιά νά σοῦ γράψω. Ἄν ὑπάκουα σ' αὐτό μου τόν πόθο θάπρεπε νά πάρω άμέσως τὸ ἄλογο μου καί πρῶτ' ἄπ' ἄλλο νά βρισκομαι ἐκεῖ πού θά έπρεπε νά είμαι, κοντά σου. Δυστυχῶς όμως αὐτός ὁ παληόκαιρος καί ὁ κακός δρόμος, με κρατοῦν άκόμα μακριά σου. Σήμερα τὸ πρῶτ', σέφθηκα τὸν Wilhelm Meister. Ὅταν δέν έχω τί νά κάμω, ὅταν ἡ ἀγάπη με βασανίζει παρηγοριέμαι με τὴν τέχνη μου, ἡ ὁποία με βοηθεῖ στὴς κακές μου ὥρες.

Γκαίτε

Βρόδν

Διάβασα, γδύθηκα καί άρχισα νά γράφω. Τὴ πρώτη μέρα πού έφηνγα από κοντά σου, δέν μπορούσα νά ήσυχάσω, μιά ὑπεράνθρωπη δύναμη με τραβοῦσε κοντά σου. Ἡ σημερινή μου στενοχώρια δέν περιγράφεται, κι αὐτὸ γιατί σκέπτομαι πὸς μόνο ὕστερα από 8 μέρες θά σε ξαναδῶ.

Ἄδύνατο νά σοῦ διηγηθῆ τ' ἄψυχο αὐτὸ χαρτί, τὰ ὅσα ὑποφέρω μακριά σου ἀγαπημένη μου γυναικούλα.

Έχω πολλές ἐλπίδες στὸν «Egmont», ἀλλά προχωρεῖ πολὺ πειὸ σιγά απ' ὅτι φανταζόμουν. Γίνεται όμως θαυμάσιος. Τὸ γράμμα αὐτὸ θά τὸ πάρω μ' ἕνα ταχυδρόμο πού φεύγει αὔριο τὸ πρῶτ'. Ὡ ἀκριβή μου! Σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ εἶχα μιά ἰδανική ἐπιθυμία, ν' ἀγαπηθῶ ὅπως θέλω ἐγώ, καί μάλιστα ζήτησα πάντα, στά πλάνα ὄνειρά μου τὴν ἐκλήρωσή της. Τώρα όμως πού άρχισα νά καταλαβαίνω καλλίτερα τὸν κόσμο, τὴ βρισκομαι ἐπὶ τέλους σέ σένα, με ἕνα τρόπο πού ποτὲ μου δέν θά ξεχάσω. Ζήσε χίλιες φορές καλά.

Γκαίτε

(Πέμπτη πρῶτ' 21) 1782).

Μιά κλημέρα άκόμα πρὶν ἀφήσω τὸ Buttstadt. Ἄποψε θάμαι σὸ Kalbsriet. Αὔριο θάχω γράμμα σου κι' αὐτὴ εἶνε ἡ πειὸ μεγάλη μου ἐπιθυμία.

Ὅταν είμαι μακριά σου δέν ήσυχάζω, αν δέν πάρω ἔστω καί δυὸ λόγια δικά σου. Τί γίνεται ὁ λαμός σου; Πῶς είσαι; Ὑγιαινε. Ἄπὸ τὸ Alstadt θά σοῦ στείλω τὸν «Mieting» κι' αν έχω καιρὸ θά σοῦ τὸν ἀντιγράφω. Ἡ σημερινή μέρα εἶνε καλύτερη απ' τὴν χθεσινή, πάλι όμως θά ὑποφέρω λιγάκι σὸ δρόμο. Ὑγιαινε λατρευτή, ἐλπίζω ὅλου μου τοῦ βίου! Ὑγιαινε! Ἀγάπη μου ἐσύ, πού σέ σένα μπορεῖ νά βρῆ κανεῖς ὅλα τὰ προτερήματα.

Γκαίτε

Μπελβερέρ, Δευτέρα 1 Ἰουνίου 1789.

Σ' εὐχαριστῶ γιά τὸ γράμμα σου αν καί με λύπησε λιγάκι. Δί-στασα νά σ' ἀπαντήσω γιατί εἶνε δύσκολο, σέ μιά τέτοια περίπτωσι, νάνε κανεῖς εἰλικρινής, χωρίς νά δυσασεστήση τὸν ἄλλο. Τὸ πόσον σ' ἀγαπῶ καί πόσο ἀναγνωρίζω τὸ πρὸς ἔσέ καί τὸν Φρειδερίκον καθήκον μου, ἀποδείχθηκε με τὴν ἐξ Ἰταλίας ἐπιστροφῆ μου. Δυστυχῶς, μόλις έφθασα σέ βοήκα νάχης κακή διάθεση καί νάσαι πολὺ ἰδιότροπη. Σοῦ ὁμολογῶ ὅτι ὁ τρόπος με τὸν ὁποῖο με ὑπεδέχθηκε με πείραζε πολὺ. Ἡ δούκισσα μου εἶχε προσφέρει μιά θεοὶ σὸ ἄ-μάξι της, τὴν ἐδέχθηκα, γιά νά μὲ τὴς κακοφανή, ἀπέφευγα όμως πολλές κουβέντες καί τίς φλογερές ματιές πού μοῦριχνε κι' αὐτὸ, γιατί ἤξευρα πὸς θά ζήλευε καί θά θυμόνε, ὅταν τὸ μάθαινε. Βλέπεις πὸς γιά χάρι σου ἀποφεύγω, τίς προσκλήσεις στίς διάφορες ἀριστοκρατικές συγκεντρώσεις, ἀποφεύγω μιά μιλῶ με ὡμορφες κυρίες καί σχεδόν ἀποφεύγω ὅλους τὸς ἀνθρώπους!.

Τί ζωηρὴ χαρὰ όμως πού ἐννοιωθα ὅταν σ' έβλεπα νάχης διά-θεσι νά μιλῆς μαζί μου γιά ἐνδιαφέροντα πράγματα. Ὅμολογῶ όμως πὸς δέν ήμπορῶ νά ὑποφέρω πειὰ τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο μέχρι σήμερα με μεταχειρίζεσαι. Ὅταν ήμουνά ὁμιλητικός, μοδκλινες τὸ στόμα μου. Ὅταν ήμουνά καταδεχτικός πλέρωνες με τὴ πειὸ μεγάλη ἀδιαφορία, τὴ καταδεχτικότητα μου.

Καί ὅταν πάλιν ήμουνά φιλοφρονητικός πρὸς τοὺς φίλους με κα-τηγοροῦσες γιά τὴν ἀπέναντί σου ἀμέλεια μου! —Κακιά!...

Γκαίτε